

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-64>

УДК 336.1

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ PROZORRO: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

PROZORRO PUBLIC PROCUREMENT: REGIONAL FEATURES ON THE EXAMPLE OF LVIV REGION

Синютка Наталія Геннадіївнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4294-2149>**Буковська Наталія Юріївна**студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6406-9574>**Synyutka Nataliya, Bukovska Nataliia**

Lviv Polytechnic National University

Робота актуалізує тему економії бюджетних ресурсів та ефективної політики у сфері бюджетних видатків в умовах цифрових трансформацій. Розкрито теоретичне підґрунтя, причини запровадження та зміст діджиталізації публічних закупівель в Україні, а також означено регіональні особливості закупівель у Львівській області. Розглянуто напрямки впливу цифровізації на прозорість та ефективність видатків окремих органів місцевого самоврядування та досліджено розвиток державної платформи ProZorro. Основними цілями електронної реформи публічних закупівель визначено усунення недобросовісних практик, скорочення корупційної ренти, послаблення адміністративного тиску з боку організаторів торгів, спрощення процедур адміністрування та як наслідок – економія бюджетних видатків. Узагальнено показники електронних закупівель ProZorro на прикладі Львівської області, в тому числі в розрізі кількості та структури проведених тендерів, предмету закупівлі, числа учасників та організаторів торгів, обсягів закупівель та економії бюджетних ресурсів. Доведено, що цифрові трансформації насамперед стимулюють прозорість процедур публічних закупівель та їхню підзвітність громадськості. Водночас обґрунтовано недостатність позитивного впливу ProZorro на зростання конкуренції між учасниками та констатовано незначні обсяги економії бюджетних ресурсів. Авторами означено переваги і недоліки системи ProZorro в Україні на прикладі Львівської області. Запропоновано рекомендації щодо покращання функціонування системи.

Ключові слова: публічні закупівлі, допорогові закупівлі, електронний майданчик ProZorro, державні видатки, діджиталізація.

Работа актуализирует тему экономии бюджетных ресурсов и эффективной политики в сфере бюджетных расходов в условиях цифровых преобразований. Раскрыто теоретические основы, причины введения и содержание диджитализации публичных закупок в Украине, а также отмечены региональные особенности закупок во Львовской области. Рассмотрены направления влияния цифровизации на прозрачность и эффективность расходов отдельных органов местного самоуправления и исследовано развитие государственной платформы ProZorro. Основными целями электронной реформы публичных закупок определено устранения недобросовестных практик, сокращение коррупционной ренты, ослабление административного давления со стороны организаторов торгов, упрощение процедур администрирования и как следствие – экономия бюджетных расходов. Обзор показатели электронных закупок ProZorro на примере Львовской области, в том числе в разрезе количества и структуры проведенных тендеров, предмета закупки, числа участников и организаторов торгов, объемов закупок и экономии бюджетных ресурсов. Доказано, что цифровые трансформации прежде всего стимулируют прозрачность процедур публичных закупок и их подотчетность общественности. В то же время обоснованно недостаточность положительного влияния ProZorro на рост конкуренции между участниками и констатировано незначительные объемы экономии бюджетных ресурсов. Авторами отмечено преимущества и недостатки системы ProZorro в Украине на примере Львовской области. Предложены рекомендации по улучшению функционирования системы.

Ключевые слова: публичные закупки, допороговые закупки, электронный площадка ProZorro, государственные расходы, диджитализация.

The work highlights the topic of saving budget resources and effective policy in the field of budget expenditures in the context of digital transformations, as digitalization extends to all aspects of life, including the public spectrum of operations. The theoretical basis, reasons for the introduction and content of digitalization of public procurement in Ukraine are revealed, as well as the regional features of procurement in Lviv region are identified. The directions of digitalization influence on transparency and efficiency of expenditures of separate local self-government bodies are considered and the development of the state platform ProZorro is investigated. The main goals of e-procurement reform are to eliminate unfair practices, reduce corrupt rents, reduce administrative pressure from bidders, simplify administrative procedures and, as a result, save budget expenditures. ProZorro e-procurement indicators are summarized on the example of Lviv region, including in terms of the number and structure of tenders, the subject of procurement, the number of bidders and organizers, procurement volumes and savings of budget resources. Lots by classification on the subthreshold and above the threshold in the dynamics from the beginning of the ProZorro system are also considered. Participation in tenders of the main bidder in Lviv region – Lviv City Council and its departments, including in terms of the structure of public procurement, was also analyzed. It has been determined what share the participants of the Lviv City Council occupy in relation to the whole region, and what volumes of the public procurement market this institution occupies. It has been proven that digital transformations primarily stimulate the transparency of public procurement procedures and their accountability to the public. At the same time, the insufficiency of the positive influence of ProZorro on the growth of competition between the participants was substantiated and insignificant amounts of budget resources were stated. The authors identify the advantages and disadvantages of the ProZorro system in Ukraine on the example of Lviv region. Recommendations for improving the functioning of the system are offered.

Keywords: public procurement, pre-threshold procurement, ProZorro electronic platform, public expenditures, digitalization.

Постановка проблеми. Публічні закупівлі у сфері державних видатків відбувалися у всі часи існування незалежності України. Водночас раціональність витрачання державних коштів, ефективність системи державних закупівель ставилися під сумнів через непрозорість укладання угод, корупцію, лобізм та інші негативні прояви. Порядок та методика здійснення державних закупівель регулярно змінювалися законодавчо, аж поки у 2016 році державні закупівлі зазнали ще й цифрової інтерпретації, стали централізованими на єдиному національному електронному майданчику ProZorro.

Метою цифровізації у цьому секторі було запровадження конкурентності тендерів, встановлення дієвого державного контролю над витрачанням бюджетних коштів та ресурсів державних компаній, недопущення недобросовісних практик та скорочення корупційної ренти.

Інформаційні технології та діджиталізація стали ключовими чинниками для реформи публічних закупівель в Україні та світі. Запровадження єдиної централізованої електронної системи закупівель може створювати як нові ринки товарів і послуг, так і розширювати існуючі, впливати на витрати і споживання економічних суб'єктів, покращувати якість продукції в системі суспільного споживання, змінювати структуру та формат праці, збільшувати зайнятість, стимулювати впровадження інновацій та нових технологій тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема державних або публічних закупівель є

актуальною для дослідження, оскільки нераціональне використання бюджетних ресурсів може мати негативні наслідки не лише у вигляді бюджетного дефіциту, але й невинуватених державних витрат.

Серед робіт вітчизняних та зарубіжних науковців, що акцентують увагу на бюджетних видатках та суспільному споживанні в умовах цифровізації, насамперед праці Дж. Стиглера [1, с. 213–225], Дж. Акера, С. Гупта [2, с. 343], Р. Фішера [3, с. 53–82], П. Хеллера [4, с. 2–5], Т. Беслі, Т. Персона [5, с. 51–110], О. Міняйло, А. Костенко [6, с. 135–144], К. Швабія, Т. Богдан, Г. Котіної, М. Степури, Н. Ткаченко [7, с. 62], О. Ісаєва, Л. Горобець [8, с. 18–21] та ін.

Щодо зарубіжних економістів, то Р. Фішер [3, с. 53–82], Дж. Акер [2, с. 343], П. Хеллер [4, с. 2–5] оцінювали важливість державних витрат для економічного розвитку та аналізували можливості їхньої оптимізації в цифрову епоху. Ще одним з визначних зарубіжних вчених, що проводив дослідження в даному напрямку є Дж. Стиглер [1, с. 213–235]. На думку Нобелівського лауреата, виявлення оптимального кола учасників та встановлення цін є лише одним з важливих прикладів, яку відіграє пошук інформації у економічному житті.

Р. Фішер досліджує процеси надання економічними агентами послуг на державне замовлення. На його думку, якісні послуги впливають на зміни в економічному середовищі, а державні послуги позитивно впливають на економічний розвиток. Якісні державні

видатки у сферах телекомунікації, дорожнього господарства, сприяють економічному зростанню та прискоренню суспільного розвитку [3, с. 53–82].

Т. Беслі та Т. Перссон стверджують, що із усієї сукупності бюджетних ресурсів лише частина використовується на реальні витрати для суспільного блага. Як наслідок, суспільні блага мають завищену ціну, бо до складу ціни входить корупційна рента. Науковці стверджують, що оптимальними діями є втручання в сферу закупівель для зменшення корупції та збільшення ефективності процесу закупівель [5, с. 51–110].

Серед українських науковців, що досліджували дану проблематику, Ткаченко Н., Ісаєва О., Горобець Л. та ін. Зокрема, Ткаченко Н. порівняла розвиток системи електронних публічних закупівель в ЄС та його запровадження в Україні [9, с. 1–8]. Ісаєва О., Горобець Л. порушили окремі питання здійснення державних закупівель через електронну систему Prozorro. Вони вважають, що ключовою проблемою вітчизняних публічних закупівель є недостатня кваліфікація замовників та учасників, застарілий механізм проведення тендерів тощо [8, с. 18–21].

Метою статті є оцінювання регіональних особливостей публічних закупівель на прикладі Львівської області, в тому числі Львівської міської Ради та її департаментів.

Зокрема, проаналізувати підсумки публічних закупівель через електронну систему Prozorro у 2016–2020 роках. Визначити основні проблемні аспекти, що виникають під час публічних закупівель.

Виклад основного матеріалу. Публічні закупівлі – це купівля замовником товарів, робіт на послуг у постачальника [10]. Державні закупівлі для потреб країни і громадян здійснювалися упродовж усього часу незалежності України. Проте, лише у 2016 році відповідно до вимог Угоди про Асоціацію із ЄС команда волонтерів поставила собі за мету створити нову платформу закупівель та зробити її прозорою та підзвітною громадянському суспільству. У 2016 році вступив в силу Закон України «Про публічні закупівлі» [11]. Дослідимо наскільки активно замовники (бюджетні установи, державні підприємства, міські та селищні Ради та ін.) почали використовувати дану електронну платформу для проведення торгів. Інформацію подано на рисунку 1.

Проаналізувавши рисунок 1, бачимо, що упродовж усієї діяльності Prozorro допорогові лоти істотно переважали над кількістю надпорогових (200 тисяч грн і більше). Це може свідчити про ухилення учасників даної платформи від звітування в системі електронних закупівель. Оскільки є можливість здійснити спрощену закупівлю, чи поділити один лот на декілька, то економічні агенти могли вико-

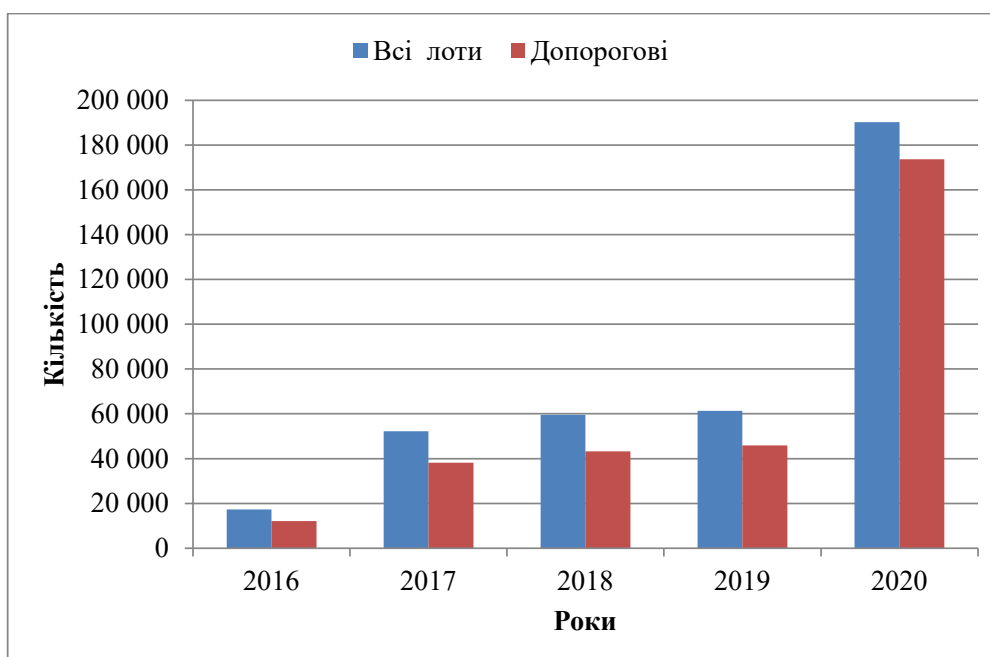

Рис. 1. Динаміка тендерів та допорогових лотів у Львівській області за період 2016–2020 років

Джерело: створено авторами на основі [12]

ристати таку нагоду. Так, частка допорогових лотів у співвідношенні до всіх лотів має зростаючу динаміку упродовж досліджуваного періоду. У 2016 році частка допорогових лотів по відношенню до всіх лотів становить 0,70. У 2017–2019 років, то частки склали 0,73, 0,72, 0,75 відповідно. Проте 2020 рік характеризувався значним збільшенням частки допорогових лотів до 0,91, що може бути наслідком прийняття Закону України щодо відображення всіх операцій в електронній системі із 19.04.2020 р. Дослідимо склад замовників у електронній системі публічних закупівель і відобразимо це на рисунку 2.

З рисунка 2 можемо побачити, що динаміка закупівель в розрізі типів замовників значно зростала. Так, під загальним замовником розуміють потреби держави в цілому. Значення загального замовника зростало у 4,47 рази в 2017 році у порівнянні з 2016 роком. Для 2018 року було характерно збільшення у 1,13 рази у порівнянні з 2017 роком. У 2019 році спостерігаємо незначне збільшення порівняно із 2018 роком у 1,07 рази. Характерним для 2020 року стало зменшення у 0,59 рази порівняно із 2019 роком. Щодо окремих сфер господарювання, то спостерігаємо зростаючу дина-

міку протягом всього періоду окрім 2019, де відбулося зменшення порівняно із 2018 роком у 0,84 рази. Щодо замовника, який в розумінні закону ним не є, то це приватні особи та інші. Бачимо, що в 2017 та 2018 роках даний замовник активно оголошував тендери, а в 2019 році відбулося зменшення порівняно із 2018 роком у 0,61 рази. Проте в 2020 році кількість оголошених тендерів збільшилася у 2,89 рази порівняно із 2019 роком. Щодо потреб оборони, то кількість таких тендерів збільшувалася з кожним роком, починаючи з 2017 року. Проте враховуючи ситуацію, яка склалася в Україні кількість таких тендерів мала б бути значно більшою. Потреби держави або територіальної громади з'явилися лише в 2020 році що є нормальним, бо в 2020 році відповідно до закону України утворилися територіальні громади, які мають право організувати тендери. Теж саме стосується органів державної влади, місцевого самоврядування. Пенсійний фонд брав участь в публічних закупівлях від 2016 року, проте як бачимо на рисунку лише в 2020 році даний фонд відокремили і показали як організатора тендерів. Проаналізувавши типи замовників тендерів бачимо, що електронна система ProZorro набула неабиякого попиту.

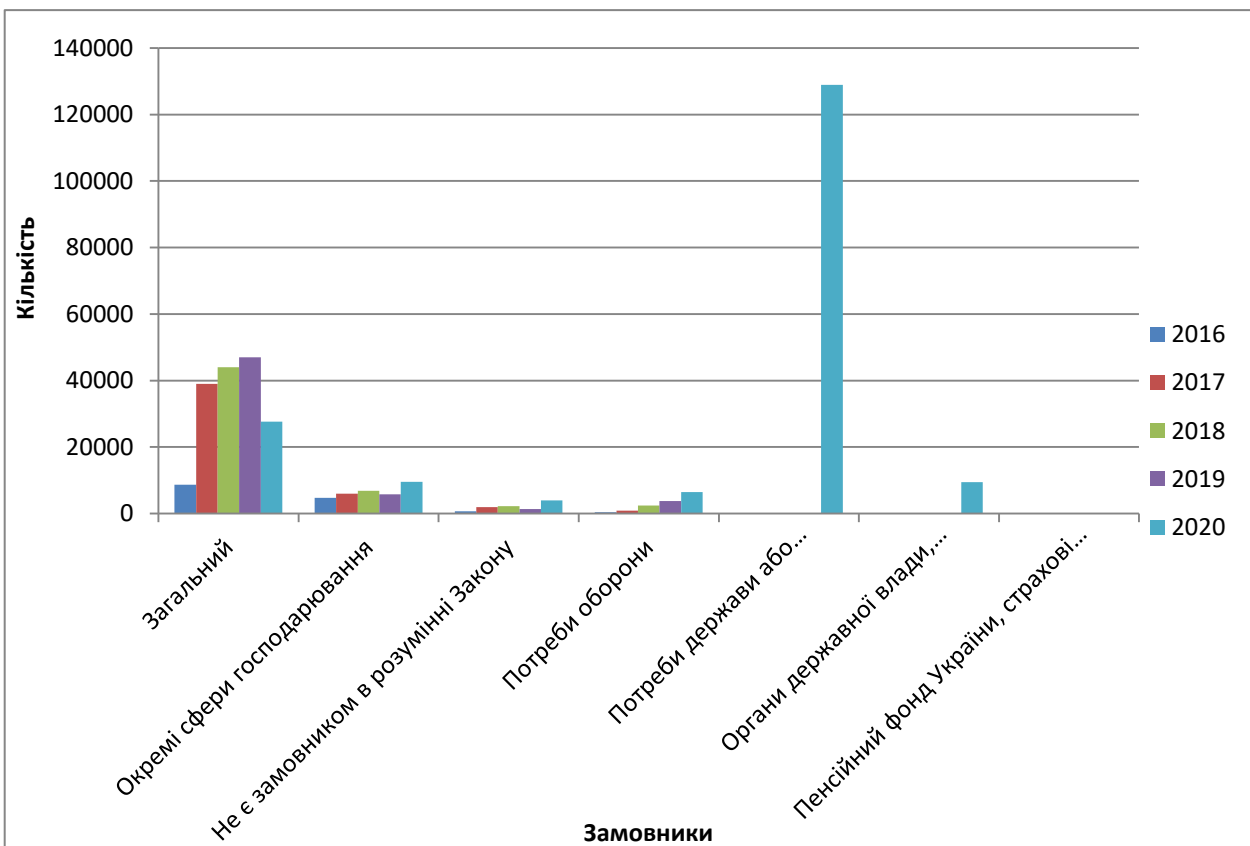

Рис. 2. Типи замовників тендерів в Львівській області у 2016–2020 роках

Джерело: створено авторами на основі [12]

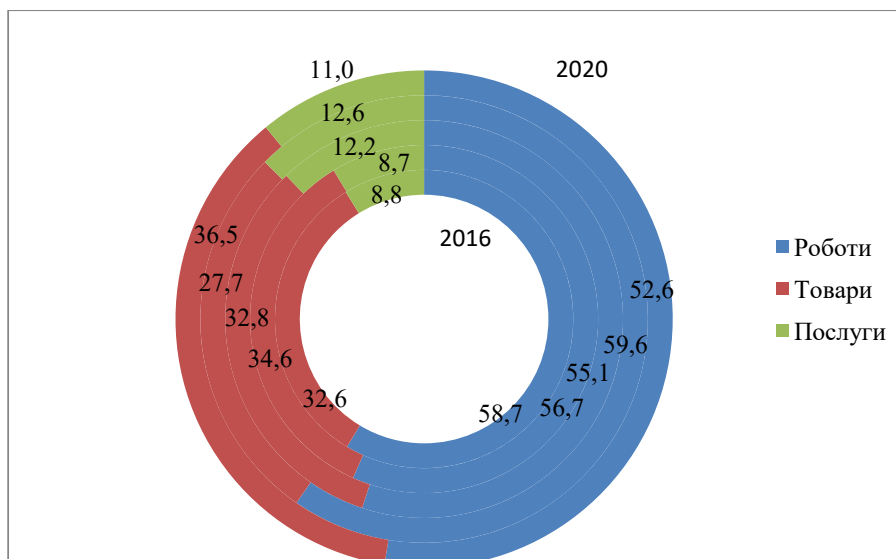

Рис. 3. Структура товарів, робіт та послуг, що є предметом закупівлі для організаторів, у Львівській області у 2016–2020 роках

Джерело: створено авторами на основі [12]

Дослідимо структуру предметів закупівлі, що реалізуються за посередництвом електронної платформи Prozorro. Так, предмети закупівлі складаються з товарів, робіт і послуг – рисунок 3.

Отже, роботи в 2016 році займали найбільшу частку в тендерах, проте зменшуються до 55,1% у 2018 р. У 2019 році також відбулося значне зменшення питомої ваги товарів – до 27,7% з 32,8% у 2018 р. Щодо послуг, то вони демонструють зростаючу динаміку упродовж усього аналізованого періоду.

У 2020 році спостерігаємо зменшення питомої ваги робіт, натомість зростає частка товарів серед предметів закупівлі. На наш погляд, це безпосередньо пов'язано із пандемією COVID-19. Варто зауважити, що медичні товари не входили до топ-3 найбільших за обсягом замовлень від 2016 до 2020 року. Лідерами серед товарів були джерела енергії та транспортне обладнання. У 2020 р. медичне обладнання, фармацевтична продукція та засоби особистої гігієни стали новою домінантою після нафтопродуктів, палива, електроенергії та інших джерел енергії.

Щодо категорії робіт, то за весь досліджуваний період три найбільш необхідні – це роботи, пов'язані з об'єктами завершеного чи незавершеного будівництва та об'єктів цивільного будівництва; завершальні будівельні роботи; будівельно-монтажні роботи. Щодо послуг, то вони представлені наступними: послуги з ремонту і технічного обслуговування; архітектурні, будівельні, інженерні

та інспекційні послуги; послуги у сферах поводження зі стічними водами та сміттям, послуги у сферах санітарії та охорони довкілля.

Можемо сказати, що система Prozorro стала обов'язковою для всіх економічних агентів через відповідні зміни у національному законодавстві. Важливо підтвердити чи вищевказана система створює економію державних та бюджетних коштів, адже мета її впровадження – забезпечити суспільні блага за найменш можливою ціною. Відобразимо суми економії на рисунку 4.

Бачимо, що завдяки використанню електронних тендерів в системі ProZorro вдалося зекономити великі суми бюджетних коштів. Спостерігаємо зростаючу динаміку в досліджуваному періоді окрім 2018 року, де вдалося заощадити лише 1,43 млрд грн, а в попередньому році – 1,76 млрд грн. Проте обсяги зекономлених коштів могли би бути істотно більші, якби замовники не використовували штучне дроблення лотів, оголошення перемоги тендерних пропозицій з необґрунтованою ціною, а учасники – неправильне і неповне документарне інформування замовника про якість та склад предмета закупівлі.

Досліджуючи публічні закупівлі у Львівській області, важливо оцінити діяльність Львівської міської ради (далі – ЛМР) як найбільшого замовника торгів. Так, вона представлена 13 департаментами, які беруть участь в тендерах. Ми узагальнили дані щодо участі департаментів ЛМР в процедурах публічних закупівель у таблиці 1.

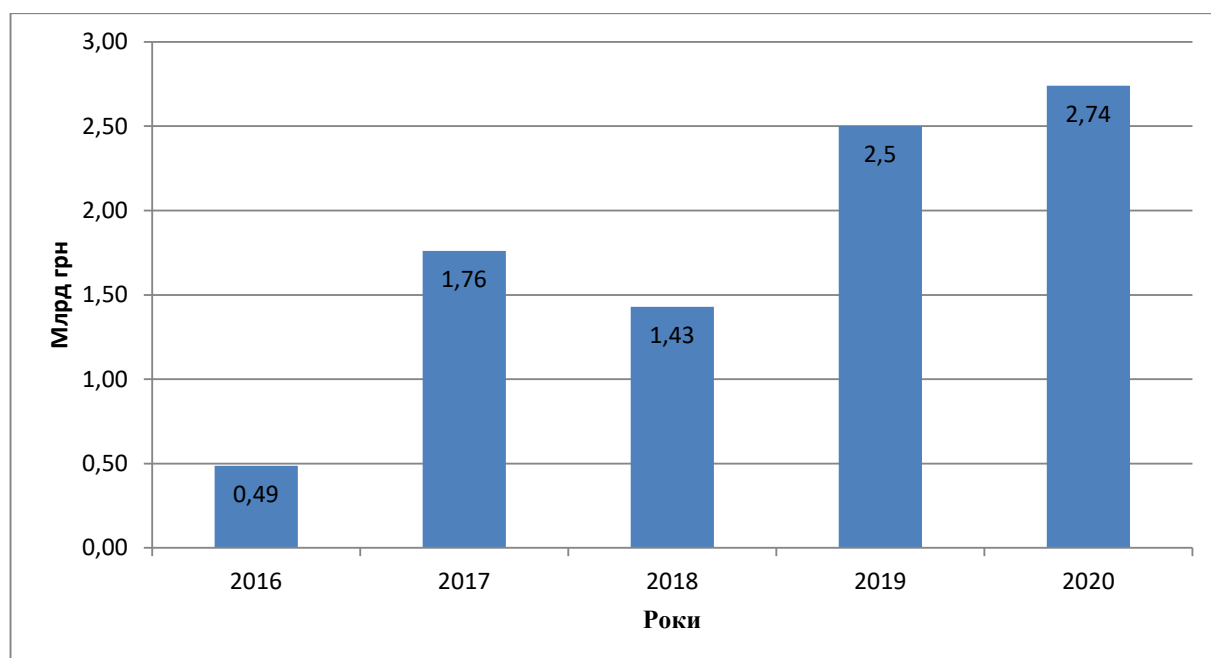

Рис. 4. Динаміка сум економії у публічних закупівлях, де організаторами є замовники у Львівській області у 2016–2020 роках

Джерело: створено авторами на основі [12]

Департаменти Львівської міської ради є активними користувачами системи ProZorro від моменту її законодавчого впровадження. Так, у 2016 році лише 2 з 6 департаментів не брали участі в тендерах. Структура таких публічних закупівель – 47,1% – роботи, пов'язані з будівництвом, 41,3% – товари, 11,7% – послуги. У 2017–2018 роках – 45,1% – товари (продукти харчування, напої, тютюн; нафтопродукти), 10,5% – послуги (ділові

послуги; інші громадські) та 44,2% – роботи (будівельні роботи та поточний ремонт). У 2019–2020 роках лише один департамент не брав участь в торгах. Причому пріоритети змінилися суттєво: 8,9% – послуги, 59,2% – роботи, 31,9% – товари.

Бачимо, що публічні закупівлі ProZorro для Львівської міської ради, її департаментів та інших підпорядкованих ним учасників мали позитивні наслідки. Обсяги користувачів елек-

Таблиця 1

Результати участі Львівської міської ради та її департаментів у тендерах у 2016–2020 роках

Департаменти	Завершені тендери	Допорогові				
		2016	2017	2018	2019	2020
Департамент житлового господарства та інфраструктури	3 782	375	496	454	371	486
Департамент гуманітарної політики	2 505	39	234	265	213	292
Львівська міська рада	559	53	80	87	70	93
Відділ освіти Шевченківського та Залізничного районів	430	-	-	17	31	-
Відділ освіти Галицького та Франківського районів	354	27	-	-	30	100
Відділ освіти Сихівського та Личаківського районів	349	16	-	-	39	102
Департамент розвитку	440	69	77	50	53	69
Департамент містобудування	67	-	20	17	-	30
Разом	8 486	540	907	890	807	1172

Джерело: створено авторами на основі [12]

Таблиця 2

**Структура публічних закупівель Львівської міської Ради
та її департаментів за період 2016–2020 рр.**

Показники	За весь період	В тому числі				
	2016–2020 рр.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
кількість організаторів, суб'єктів	211	113	121	180	189	206
у % до попереднього періоду	-	-	107,1	148,8	105	109
кількість учасників, одиниць	6180	765	1270	1590	1900	3940
у % до попереднього періоду	-	-	166	125,2	119,5	207,4
Обсяги ринку публічних закупівель, млн	19430	862,18	2540	4910	5710	5410
у % до попереднього періоду	-	-	294,6	193,31	116,29	94,75
Кількість тендерів, тис. од	33,68	1,34	2,94	4,38	5,14	19,88
– в т.ч. допорогові, тис. од	29,20	1,1	2,18	3,21	3,94	18,78
у % до загальної кількості тендерів	86,7	82,09	74,15	73,29	76,65	94,47
в т.ч. надпорогові, тис. од	4,48	0,24	0,77	1,17	1,2	1,1
У % до загальної кількості тендерів	13,3	17,84	26,12	26,71	23,35	5,53

Джерело: створено авторами на основі [12]

тронної платформи зростають з кожним роком. Додатковою причиною збільшення кола учасників закупівель у 2020 році стали новації у законодавстві. Так, з 19 квітня 2020 року знижено пороги для обов'язкових закупівель з 200 до 50 тисяч гривень, а обов'язковими до звітування на електронній платформі стали всі угоди, в тому числі до обсягу 50 тисяч гривень. Таким чином, середній обсяг закупівлі по системі зменшився, що надало додаткові конкурентні переваги для участі малого та середнього бізнесу. Щодо частки допорогових тендерів у загальній кількості, то спостеріга-

ється неоднозначна динаміка. Так, у 2016 році частка допорогових тендерів складає 82,09%, у 2017–2018 роках така частка скорочується. Проте у 2019 році учасники призвичаїлися до процесу здійснення тендерів на ProZorro, знайшли нові прогалини та лазівки для невиконання законодавчих вимог. Таким чином, лише з 19 квітня 2020 року увесь ринок публічних закупівель стає прозорим, зрозумілим та статистично визначеним.

Щодо аналізування тендерів загалом по Львівській області, то ЛМР, її департаменти та підзвітні ним установи складають лише

Таблиця 3

**Структура публічних закупівель у Львівській області
та в тому числі по департаментах Львівської міської ради за період 2016–2020 рр.**

Показники	Львівська область	ЛМР
кількість організаторів, суб'єктів	2340	211
у % до загального значення по Львівській обл.	-	9,02
кількість учасників, одиниць	26640	6180
у % до загального значення по Львівській обл.	-	23,20
Обсяги ринку публічних закупівель, млрд грн	166,38	32,32
у % до загального значення по Львівській обл.	-	19,43
Кількість тендерів, тис. од	178,07	33,68
– в т.ч. допорогові, тис. од	138,62	29,2
у % до загальної кількості тендерів	77,85	86,70
– в т.ч. надпорогові, тис. од	39,45	4,48
У % до загальної кількості тендерів	22,15	13,30
– в т ч процедура звітування про укладені договори (неконкурентна закупівля), тис. од	149,58	23,3
у % до загальної кількості тендерів	84	69,18

Джерело: створено авторами на основі [12]

9,02% від усіх організаторів тендерів. Негативним, на наш погляд є те, що в області допорогові тендери посідають значну питому вагу – 77,85%. Для ЛМР дане значення є ще більшим – 86,70%. Надпорогові тендери у Львівській області становлять 22,15%, а для ЛМР та підзвітних структур – 13,30%, що є меншим ніж в середньому по області. Тому приходимо до висновку, що такі тендери могли бути наслідком цілеспрямованого дроблення організаторами для уникнення потрапляння в систему конкурентних аукціонів.

Закономірно, що і процедура звітування про укладені договори посідає значну частку на теренах Львівської області та ЛМР, що свідчить про пристосування користувачів електронної системи до чинної методики закупівель. Адже ця процедура лише постфактум засвідчує факт укладення угоди між постачальником та замовником, без конкуренції та аукціону. Саме для уникнення конкурентності ProZorro здійснюється дроблення лотів замовниками на допорогові суми. Нівелюється сенс і значення реформи публічних закупівель, знижується рівень економії бюджетних ресурсів та скорочується ефективність усієї системи державних видатків.

Висновки. Запровадження ProZorro стало успішною реформою на шляху цифровізації державних закупівель в Україні. За часи існування у 2016–2020 роках система публічних торгів створила інноваційне підґрунтя, майданчик для спілкування замовників та постачальників бюджетних послуг. Впровадження системи електронних закупівель на державному рівні поступово підвищує конкуренто-

спроможність середовища, зменшує втрати замовників від недостатньої конкуренції на ринках, сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, в т. ч. місцевих компаній та невеликих локальних підприємств.

Електронна система державних закупівель ProZorro підвищує рівень довіри громадськості до держави та місцевого самоврядування завдяки чіткості та прозорості процедур. ProZorro оптимізує процес державних закупівель за рахунок збільшення швидкості операцій, зменшує адміністративне навантаження та збільшує інноваційну складову процесу.

Попри це, платформа ProZorro потребує подальшого вдосконалення. При усіх своїх перевагах ProZorro на даному етапі розвитку скоріше забезпечує прозорість тендерів, ніж високий рівень їхньої конкурентності. У періоді 2016–2020 років процедура звітування про укладені договори (неконкурентна закупівля) посідає 78% у Львівській області та 87% – для структур, що підпорядковані Львівській міській раді.

Щодо Львівської області, то позитивним є зростання кількості учасників та замовників торгів з кожним роком. Обов'язковість застосування електронного майданчика зумовила широкий асортимент та доступність замовлення різного роду товарів, робіт та послуг. Спостерігаємо аналогічну ситуацію і для Львівської міської ради та її департаментів, підзвітних підрозділів тощо.

Пріоритетною темою для подальших досліджень є аналіз впливу електронної системи ProZorro на видатки та доходи бюджету територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Stigler, G. The Economics of Information. *Journal of Political Economy*. 1961. № 69(3). P. 213–225.
2. Gupta S., Keen M., Shah A., and Verdier G. Digital revolutions in public finance, editors. Washington. DC: *International Monetary Fund*. 2017. 343 p.
3. Fisher P., Ronald C. The Effects of State and Local Public Services on Economic Development. *New England Economic Review*. 1997. P. 53–82.
4. Heller P. Back to Basics – Fiscal Space: What It Is and How to Get It. *Finance and Development*. 2005. № 2. P. 2–5.
5. Besley T., Persson T. Taxation and Development. *Handbook of Public Economics*. 2013. № 2. P. 51–110.
6. Міняло О.І. Сучасний стан та перспективи розвитку електронних державних закупівель в Україні. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 29(1). С. 135–144.
7. Швабій К., Богдан Т., Котіна А., Степура М. Вимоги щодо локалізації в публічних закупівлях як інструмент підтримки національної промисловості: Міжнародний досвід та пропозиції для України. *Growford Institute*. 2020. 62 с.
8. Ісаєва О.В. Проблеми здійснення державних закупівель через електронну систему ProZorro. *Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 2017. С. 18–21.
9. Tkachuk, F. and Krysovata, K. Efficiency of public procurement in Ukraine". *Efektivna ekonomika*. 2020. P. 1–8.
10. Офіційний майданчик закупівель ProZorro: Публічні закупівлі. 2020. URL: <https://zakupki.com.ua/iak-provodiatsia-tenderni-zakupivli.html> (дата звернення: 19.04.2021).

11. Про публічні закупівлі : Закон України від 12.04.2016 р. № 1078. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 19.04.2021).

12. Інформаційна система сайту Prozorro. 2020 URL: <https://bi.prozorro.org/sense/app/> (дата звернення: 19.04.2021).

REFERENCES:

1. Stigler, G. (1961). *Ekonomika informatsii* [The Economics of Information]. *Journal of Political Economy*, 69(3), pp. 213–225. Available at: <http://www.jstor.org/stable/1829263> (accessed 19 April 2021).

2. Gupta S., Keen M., Shah A., and Verdier G. (2017). Digital revolutions in public finance. *International Monetary Fund*, 343 p.

3. Fisher P., Ronald C. (1997). The Effects of State and Local Public Services on Economic Development. *New England Economic Review*, pp. 53–82.

4. Heller P. (2005). Povernutysia do osnov – Fiskalniy prostir: shcho tse i yak yoho otrymaty [Back to Basics – Fiscal Space: What It Is and How to Get It]. *Finance and Development*, vol. 42, no. 2, pp. 2–5.

5. Besley T., Persson T. (2013). Opodatkuvannia ta rozvytok [Taxation and Development]. *Handbook of Public Economics*, vol. 5, no. 2, pp. 51–110. Available at: <https://www.lse.ac.uk/economics/Assets/Documents/personal-pages/tim-besley/working-papers/taxation-and-development.pdf> (accessed 19 April 2021).

6. Minyailo O. (2016). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku elektronnykh derzhavnykh zakupivel v Ukraini [Current state and prospects of e-procurement development in Ukraine]. *Economic Bulletin of the University*, issue 29(1), pp. 135–144. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_29%281%29__18 (accessed 19 April 2021).

7. Schwabiy K., Bogdan T., Kotina A., Stepura M. (2020). Vymohy shchodo lokalizatsii v publichnykh zakupivliakh yak instrument pidtrymky natsionalnoi promyslovosti: Mizhnarodnyi dosvid ta propozytsii dlia Ukrainy [Localization requirements in public procurement as a tool to support national industry: International experience and proposals for Ukraine]. *Growford Institute*, 62 c.

8. Isaeva O. (2017). Problemy zdiisnennia derzhavnykh zakupivel cherez elektronnu systemu Rrozorro [Problems of public procurement through the electronic system Prozorro All-Ukrainian scientific-practical conference of Sumy State University, pp. 18–21.

9. Tkachyk, F. and Krysovata, K. (2020). Efektyvnist derzhavnykh zakupivel v Ukraini [Efficiency of public procurement in Ukraine]. *Efektyvna ekonomika*, pp. 1–8.

10. Prozorro (2020). "Prozorro Official Procurement Platform: Public Procurement". Available at: <https://zakupki.com.ua/iak-provodiatsia-tenderni-zakupivli.html> (accessed 19 April 2021).

11. Law of Ukraine on Public Procurement 2016. The Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (accessed 19 April 2021).

12. Prozorro (2020). Prozorro website information system. Available at: <https://bi.prozorro.org/sense/app/> (accessed 19 April 2021).